

***KONKURENCYJNOŚĆ POLSKIEGO
SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW
W PERSPEKTYWIE PRZYSTĄPIENIA POLSKI
DO STREFY EURO***

**Marcin Mucha
Ministerstwo Gospodarki
Departament Analiz i Prognoz**

Seminarium NBP – 26.09.2008 r.

Plan prezentacji

- Cel analizy
- Metodyka
- Przegląd dotychczasowej literatury tematu
- Problem braku definicji „konkurencyjności” i mierników jej oceny
- Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty
- Wnioski dla Polski – bilans potencjalnych korzyści i zagrożeń

Cel analizy

Celem pracy było dokonanie bilansu korzyści i kosztów dla polskiego sektora przedsiębiorstw wynikających z przyjęcia euro.

Metodyka

Metody badawcze wykorzystane w pracy:

- analiza literatury przedmiotu oraz metoda opisowa. Przy ich zastosowaniu przedstawiono aktualny stan wiedzy dotyczącej omawianych w pracy zagadnień.
- w części porównawczej badania zostały wykorzystane dostępne dane i wskaźniki istotne dla charakterystyki sektora (źródło: Eurostat, OECD).
 - analizę ograniczono do wybranych krajów, które zdobyły doświadczenie w tym zakresie
 - zidentyfikowano obszary, które mogą oddziaływać na przedsiębiorstwa i decydować o ich konkurencyjności po wstąpieniu Polski do strefy euro.

Przegląd dotychczasowej literatury tematu

W literaturze problem konkurencyjności polskiego sektora przedsiębiorstw nie został jeszcze zbadany, szczególnie z perspektywy doświadczeń krajów członkowskich strefy euro. Dokonując przeglądu literatury można stwierdzić, że dotychczas przeprowadzane analizy dotyczą raczej ogólnych skutków. Konkurencyjność jest w nich odnoszona do skali makro. Jest to w pełni zrozumiałe, ponieważ odpowiednie parametry makroekonomiczne danej gospodarki są wynikiem działalności funkcjonujących w niej przedsiębiorstw.

Przegląd dotychczasowej literatury tematu

Poruszane są m.in. aspekty związane z:

- ryzykiem przystąpienia do strefy euro, jakie wynika z możliwości wywierania przez politykę pieniężną Europejskiego Banku Centralnego (EBC) procyklicznego wpływu na polską gospodarkę - Sławiński [2008] – do tego problemowi nawiązujemy
- możliwością wystąpienia kryzysu walutowego w przypadku nie uczestniczenia w UGW - Belka [2007]
- kosztami i potencjalnymi korzyściami płynącymi z uczestnictwa Polski w strefie euro (wzrost cen, spadek stóp procentowych) - Lis [2008].

Przegląd dotychczasowej literatury tematu

- Dyrektoriat ds. Ekonomicznych i Finansowych KE [2008] - efekty wprowadzenia euro po dziesięciu latach funkcjonowania UGW można ocenić dwojako:
 - minusy - kraje strefy euro charakteryzują się niskim, pozostającym w granicach 2% rocznie, wzrostem gospodarczym; nastąpił spadek wydajności produkcji, co jest potencjalnym źródłem spadku tempa wzrostu gospodarczego
 - plus - odporność na szoki większa niż w krajach UE pozostających poza strefą euro.

Problem braku definicji „konkurencyjności” i mierników jej oceny

- Analizując literaturę tematu można stwierdzić, że brak jest jednej ogólnie przyjętej definicji konkurencyjności przedsiębiorstw.
- Teoretyczne miary konkurencyjności są szerzej określone niż praktyczne możliwości ich zastosowania -
– a zatem jak ją mierzyć empirycznie?

Problem braku definicji „konkurencyjności” i mierników jej oceny

- Dokonujemy syntezy wniosków zawartych w literaturze
 - konkurencyjność jest najczęściej odnoszona do rynku międzynarodowego, szczególnie w krajach UE, a więc jest rozpatrywana w skali makro
 - próba definicji: konkurencyjność przedsiębiorstw danego kraju można określać jako zdolność do zwiększania udziału w sprzedaży towarów i usług na rynku międzynarodowym, przy czym wzrost relatywnego eksportu jest możliwy dzięki wyższemu wzrostowi produktywności i niższym kosztom pracy
 - miernikami oceny stają się:
 - koszty pracy i produktywność - Nehring [2007], Porter [1990]
 - zmiana wielkości eksportu w relacji do zmiany eksportu w porównywanym kraju/obszarze - Tyson [1992]

Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

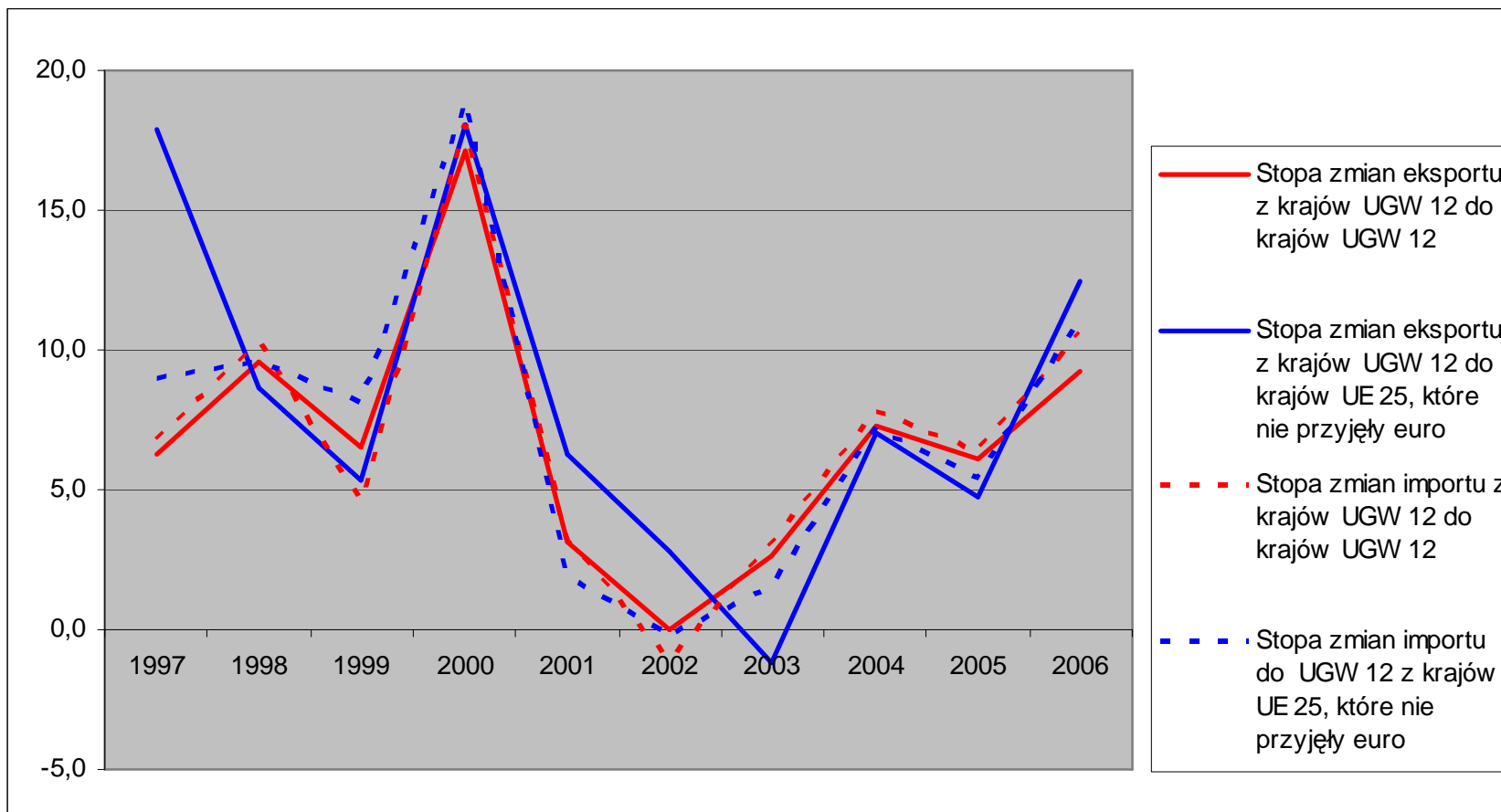
- **Eksport**

Porównanie wymiany handlowej wewnątrz UGW-12 z wymianą z krajami, w ramach UE-25, które nie przystąpiły do unii monetarnej (zmiany procentowe)

Lata	Stopa zmian eksportu z krajów UGW 12 do krajów UGW 12	Stopa zmian eksportu z krajów UGW 12 do krajów UE 25, które nie przyjęły euro	Stopa zmian importu z krajów UGW 12 do krajów UGW 12	Stopa zmian importu do UGW 12 z krajów UE 25, które nie przyjęły euro
1997	6,3	17,9	6,8	9,0
1998	9,5	8,7	10,2	9,6
1999	6,5	5,4	4,6	8,1
2000	17,1	18,0	18,1	18,9
2001	3,1	6,2	3,1	1,9
2002	0,0	2,8	-1,1	-0,2
2003	2,6	-1,2	3,0	1,6
2004	7,3	7,0	7,8	7,2
2005	6,1	4,7	6,3	5,4
2006	9,3	12,4	10,6	11,1

Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

Wewnętrzna i zewnętrzna wymiana handlowa krajów UGW-12 na obszarze UE

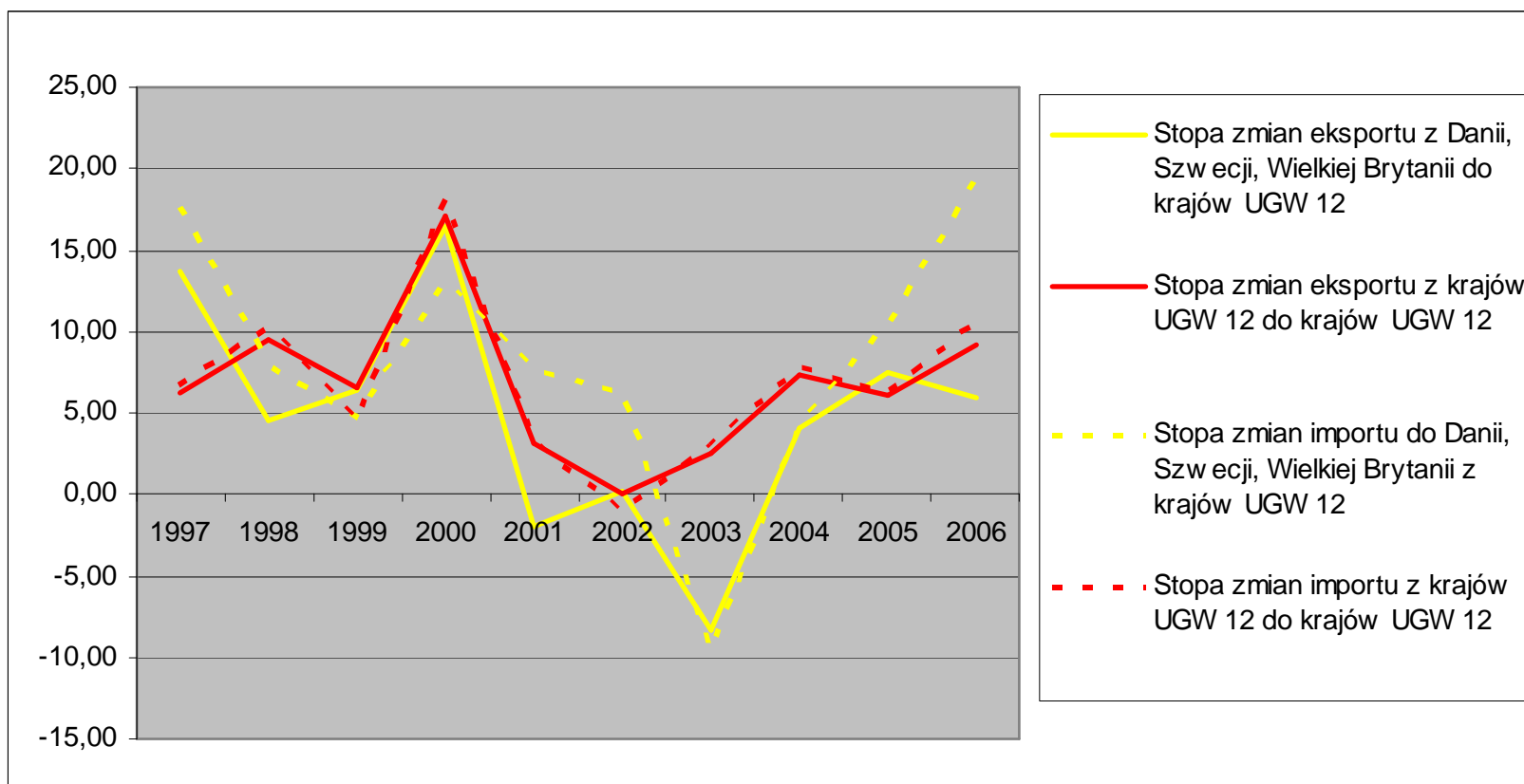
Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

Porównanie zmian eksportu wewnątrz UGW-12 ze zmianami eksportu z Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii do UGW-12 (w procentach)

Lata	Stopa zmian eksportu z Danii, Szwecji, Wielkiej Brytanii do krajów UGW 12	Stopa zmian eksportu z krajów UGW 12 do krajów UGW 12	Stopa zmian importu do Danii, Szwecji, Wielkiej Brytanii z krajów UGW 12	Stopa zmian importu z krajów UGW 12 do krajów UGW 12
1997	13,7	6,3	17,5	6,8
1998	4,6	9,5	8,0	10,2
1999	6,4	6,5	4,6	4,6
2000	16,5	17,1	13,0	18,1
2001	-2,0	3,1	7,6	3,1
2002	0,2	0,0	6,2	-1,1
2003	-8,4	2,6	-9,5	3,0
2004	4,1	7,3	4,2	7,8
2005	7,5	6,1	10,5	6,3
2006	5,9	9,3	19,2	10,6

Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

Porównanie zmian w wymianie handlowej między krajami UGW-12 ze zmianami w wymianie handlowej między UGW-12 a Danią, Szwecją i Wielką Brytanią

Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

- **Wnioski**

- Średnia zmiana łącznego eksportu z Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii do krajów UGW-12, w okresie 1999-2006, wyniosła 3,1%
- średnie roczne tempo wzrostu eksportu do UGW-12 było, wewnątrz strefy euro, ponad dwukrotnie wyższe (6,5%)
- po wprowadzeniu wspólnej waluty eksport do Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii rósł szybciej z UGW-12 niż z tych trzech krajów do strefy euro – dlaczego?

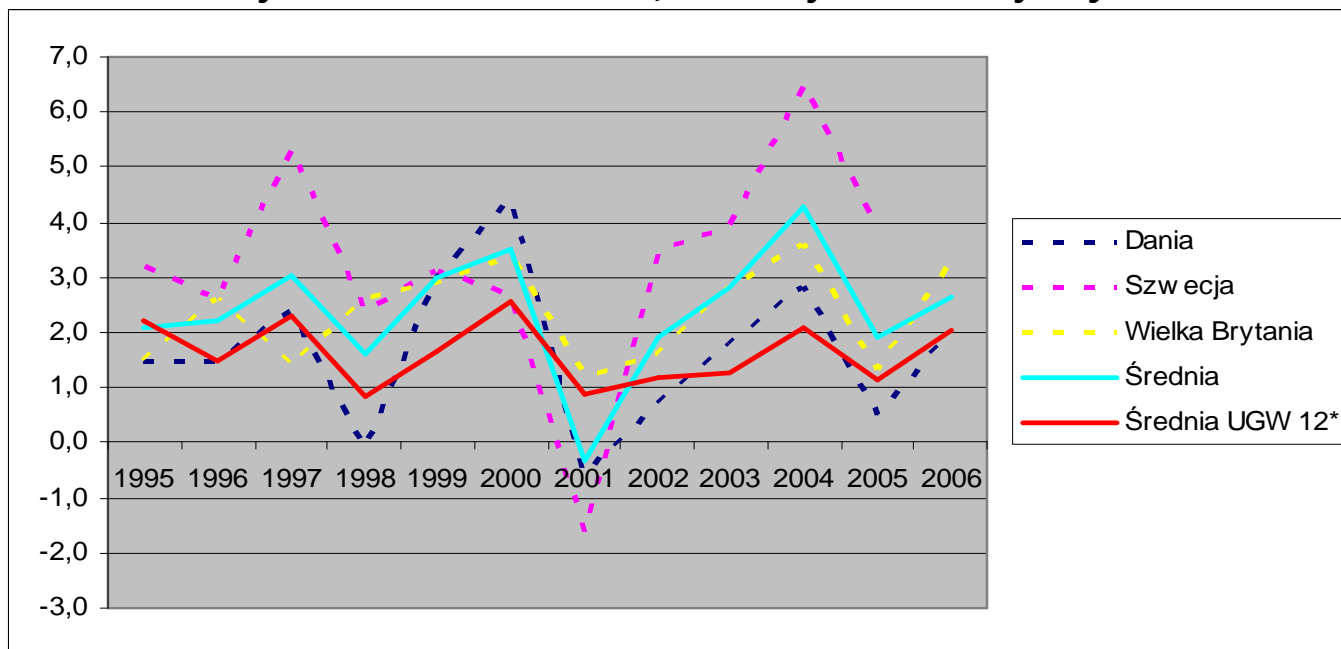
Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

- **Analiza zmian produktywności jako miernika konkurencyjności**
 - Ogólnie średnie roczne tempo wzrostu wydajności produkcji (ogół działalności biznesowej) w latach 1999-2006 w UGW-12 nieznacznie obniżyło się z 1,7% do poziomu 1,6% (silny spadek średniego tempa wzrostu – o 1,8 pp. – wystąpił w przypadku Portugalii; Włochy odnotowały ujemny wzrost -0,5%)
 - Sytuacja ta może w pewnym stopniu wyjaśniać spadek tempa wzrostu gospodarczego w ciągu ostatniej dekady, pomimo wzrostu zatrudnienia.

Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

- W przypadku Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii średnia stopa wzrostu wydajności produkcji wzrosła z 2,2% do poziomu 2,5%.

Zmiany wydajności produkcji na osobę zatrudnioną – ogół działalności biznesowej. Porównanie Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii z UGW-12

Doświadczenia gospodarek po wprowadzeniu wspólnej waluty

- Porównując poszczególne sfery działalności biznesowej (NACE C-K), można zauważyć, że średni roczny wzrost wydajności produkcji w Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii był, poza budownictwem (F), wyższy we wszystkich sektorach niż w przypadku UGW-12. Znacząco, względem krajów unii walutowej, wzrósł ten wskaźnik o 1,3 pp. w przemyśle (C-E).-...
- Jak wytłumaczyć relatywnie wolniejsze tempo produktywności w UGW-12?

Jednostkowe koszty pracy

- Analizując dane można zauważyć, że roczna stopa zmian jednostkowych kosztów pracy (dla ogółu działalności biznesowej) w krajach, które przyjęły wspólna walutę wzrosła w siedmiu przypadkach na dwanaście, a w pięciu obniżyła się. Pozostała na najwyższych poziomach w: Grecji, Hiszpanii, Portugalii i Włoszech.
- Średnio roczna stopa jednostkowych kosztów pracy wzrosła z 1,5% do 1,6%.
- W Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii – średnia stopa zmian jednostkowych kosztów pracy nieznacznie się obniżyła z poziomu 1,9% do 1,7%.

Jednostkowe koszty pracy

- Jeżeli wyłączy się z UGW kraje które dotknęły szoki asymetryczne, to obraz strefy euro prezentuje się znacznie lepiej – roczne jednostkowe koszty pracy kształtują się na poziomie 0,8%.
- Przyczyny: towarzyszące ekspansji gospodarczej przyspieszenie tempa wzrostu jednostkowych kosztów pracy i inflacji - procykliczność polityki monetarnej EBC w przypadku tych krajów.

Jednostkowe koszty pracy

Porównanie rocznych zmian wskaźnika HICP w UGW-12 oraz w Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii

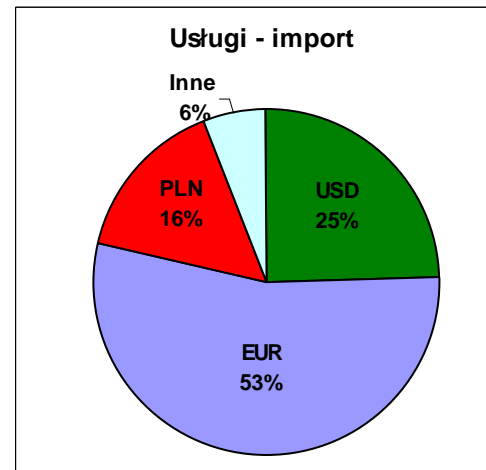
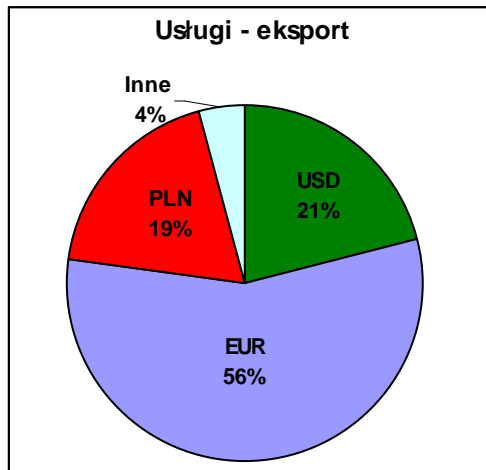
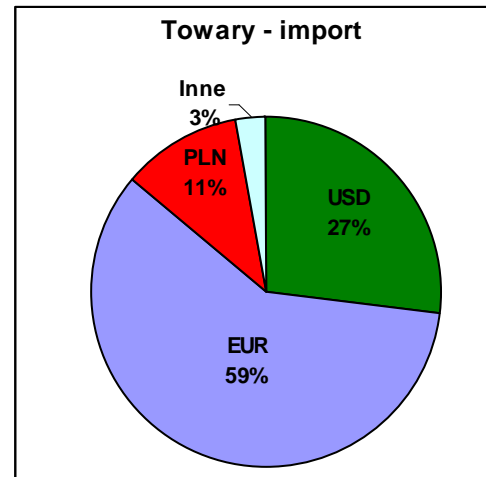
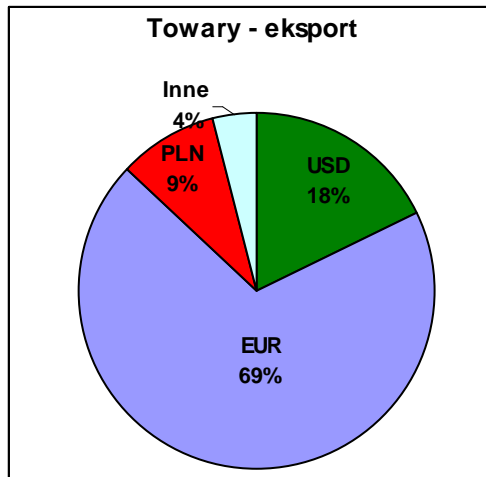

Wnioski dla Polski – bilans potencjalnych szans i zagrożeń

- **Korzyści dla konkurencyjności wynikające z wejścia do strefy euro**
 - Porównanie produktywności i jednostkowych kosztów pracy nie daje jednoznacznych odpowiedzi na temat korzyści wynikających z przyjęcia wspólnej waluty (wskazuje na potencjalne zagrożenie w przypadku procykliczności).
 - Analiza eksportu wskazuje, że wprowadzenie wspólnej waluty zadziałało relatywnie korzystnie na eksport tych gospodarek, które do unii monetarnej przystąpiły – zniesienie kosztów wymiany walut. Wzrost eksportu (przyjęty miernik konkurencyjności przedsiębiorstw) był niższy w krajach, które nie przyjęły wspólnej waluty.

Wnioski dla Polski – bilans potencjalnych szans i zagrożeń

- Eliminacja kosztów transakcyjnych związanych z wymianą walut

Wnioski dla Polski – bilans potencjalnych szans i zagrożeń

Ograniczenie kosztów związanych z transakcjami wymiany złotego na euro w wymianie handlowej, której blisko 60% stanowią płatności właśnie w tej walucie, wydaje się być szczególną szansą dla wzrostu konkurencyjności polskich przedsiębiorstw – trwałe obniżenie kosztów operacyjnych i wzrost rentowności, również eliminacja jałowej straty konsumenta.

- Korzyścią jest wykluczenie ryzyka walutowego, a więc i premii za ryzyko, co powinno prowadzić do relatywnego obniżenia stóp procentowych (dostępniejsze kredyty inwestycyjne) oraz redukcji kosztów zabezpieczenia się przed ryzykiem kursowym (istotny aspekt dla stabilnego funkcjonowania przedsiębiorstw).

Wnioski dla Polski – bilans potencjalnych szans i zagrożeń

- **Koszty i zagrożenia dla konkurencyjności wynikające z wejścia do strefy euro**

Ewentualne zagrożenia można zauważyć na tle makroekonomicznym - związane są one z problemem potencjalnie procyklicznego wpływu polityki monetarnej EBC.

- Przeprowadzona analiza i przegląd wyników badań zawartych w literaturze wskazują, że nie jest to zagadnienie jedynie teoretyczne (por. Portugalia, Hiszpania).
- Przyczyny i skutki:-... (1) ekspansja monetarna, (2) przegrzanie koniunktury, (3) wzrost inflacji (żądania płacowe) i jednostkowych kosztów pracy, (4) aprecjacja realnego efektywnego kursu walutowego (REER) i pogorszenie konkurencyjności przedsiębiorstw krajowych.
- Czy to Polsce zagraża?

Wnioski dla Polski – bilans potencjalnych szans i zagrożeń

- Wyniki badań zawartych w literaturze (w tym poszczególnych raportów NBP) wskazują, że w przypadku Polski zagrożenie wynikające z procyklicznego charakteru polityki monetarnej EBC jest relatywnie niższe niż w przypadku tych krajów UGW-12, które ten problem dotknął.
- Względnie wysokie tempo wzrostu wydajności
- Kończący się proces konwergencji inflacji i stóp procentowych

Niemniej, obszar obejmujący analizę zbieżności cykli koniunkturalnych między strefą euro a Polską powinien stanowić przedmiot dalszych, systematycznych badań, których wyniki wykluczą w przyszłości ewentualne zagrożenia związane z szokami asymetrycznymi.

Wyniki pojedynczego projektu badawczego nie determinują wyników całego Raportu na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej. Projekty badawcze mają charakter dokumentów wspierających.

Przedstawione w Raporcie wyniki będą stanowiły podsumowanie kilkudziesięciu projektów, realizowanych zarówno przez NBP, jak też ekspertów zewnętrznych oraz dotychczasowej literatury.

Dziękuję za uwagę.